

BÉKESSY IMRE

(Hollywood)

Szerelmem! Budapest!

Gebhardt Béla rajzaival

Édes Budapest,

távolba szakadt fiad késői szerelmi vallomást küld neked. Közel jár a hatvanhoz, itt van a messzi Amerikában, tízezer mértföldnyire tőled, a szíve kicsit elhasznált és egyáltalán nem biztos, hogy valaha is fog-e még találkozni veled. Nem szeretné, ha úgy menne el erről a világról, hogy nem vallotta volna meg neked azt az olthatatlan szerelmet, amit mindig is érzett irántad.

Tudod, Budapest, a pesti fiú azelőtt cinikus volt, ott élt falaid között, rohant, dolgozott, születésétől fogva örökre el volt jegyezve veled, nem is kellett arról beszélni, mennyire szeret. Meg aztán csak most lett világos, milyen mély ez a szerelem, amikor háború és gonosz gyilkosok rádtámadtak és megsebeztek. Amikor megjöttek az első hírek, az első képek sebes arcodról, rombadült hidjaidról, beteg házaidról, eltűnt utcáidról, akkor nyílallott távoli fiad szívébe igazán, mit érez irántad, mennyire nem tudja elképzelni a legkisebb változást a régi szépségeden, mennyire fáj neki minden köved, amit megbántottak. Szívében szép és változatlan maradtál, csak éppen sejtí, érzi, hogy baj történt veled, orvosra van szükséged, talán valami operációra is az arcon.

Édes Budapest, Szerelmem, ha neked nem is mondtam, de amerre jártam, mindig hirdetem, hogy Te vagy a legszebb város a világon, szebb vagy Nápoly-nál és érted érdemesebb meghalni, mint az olasz szépségért. De ez közhely volt, mások is mondták. Meg lennél lepve, hogy hányan vannak itt Amerikában, akik csak futólag találkoztak veled, pár napig és mégis szerelemben vannak veled. Öreg amerikaiak rajonganak érted, még viszont akarnak látni, meg akarnak újra csodálni. Nem hiszik, hogy sokat változtál a háború alatt, nem értik, saját fiaid közül is sérthetett meg valaki, biznak abban, hogy csak múló betegség ért, hamar összeszeded magad és mire ők odaérnek, megint régi szépségedben fognak viszontlátni. Én is így vagyok ezzel, nem nézegetem a »romképeket«, számomra a régi vagy.

Szerelmem, szülővárosom, most innen messziről nem is azokról a szépségeidről akarok vallani, amiket mindenki ismert. A legsietőbb amerikai turista is tudott a Dunapartról és a Várról és a Váci-utca kirakatairól, meg a Halászbástyáról. Én szeretnék a füledbe sügni vallomásokat, feltékeny kérdéseket, aggodalmakat olyan

helyekről, ahol én éltem, jártam, laktam, az én uccáimról és házaimról, amik nincsenek semmiféle albumban és amikről csak mi ketten érthetjük, miért őrzöm szerelmesen emléküket.

Ott kezdődik a dolog, édes Budapest, hogy én nagyon vásott gyerek voltam, sokat hancúroztam az utcán. Első emlékem, hogy elemibe jártam a Bakács-téri iskolába. Vörösteplás, hosszúra nyúlt épület volt, közel ahhoz a másik, hasonló épülethez, amiről sokáig nem tudtam, mi történik benne, mert az volt kiírva rá: »Szülészeti Klinika«. Az én anyám sok gyereket mind otthon szülte, nem is tűnt fel, ha új gyerek érkezett, nem tudhattam mire való a »szülészeti klinika«. Olyan szép fák voltak a Bakács-téren. Azt hiszem platanfák voltak, de lehet, hogy rosszul emlékszem, talán akácfa, mint a legtöbb pesti téren, de padok voltak a fák alatt és rengeteg kavics a földön, nagyszerűen lehetett játszani ezen a téren.

Kérlek, édes Budapest, nézz utána a kedvemért, mi történt a Bakács-téri iskolával, a fával, meg talán a szülészeti klinikával is. Ilyenkor tavasszal ott virágozhatnak a fák.

Sajnos, nem nézhetsz utána a Lóvasútnak, ami onnan a Soroksári-útra vezetett, mert a Lóvasút már régen eltűnt. De mi ott laktunk a Soroksári-úton, majdnem a végén, a Hungári-malomban, ahol az apám akkor valami hivatalnok volt és lakást is kapott. A lakást nem imádtam, mert meleg volt és lisztporos, de a Lóvasút fölséges mulatság volt. Mindig pénzt kaptam drága anyámtól, hogy Lóvasúton menjek a Bakács-téri iskolába és vissza és többnyire mentem is. Főleg azért, mert a Lóvasút kocsija valami alátámasztott nyergen ült, onnan hajtott a szegény gebéket és a kocsik egyik felén mindig szabad volt a nyeregülés, mert a kocsis persze mindig elől ült. Mindig ezen a nyeregülésen ültem, gondolatban én hajtottam a lovakat, holott a kocsis végén, háttal nekik ültem csak. Ha nagyon tele volt a kocsis vagy valaki már ráült a nyeregbe, inkább gyalog mentem és cukrot vettem a pénzen. Ilyenkor lóháton végig a Soroksári-úton, ami akkor, 1893-ban, félszázaddal ezelőtt, bizony még alig volt kiépítve és főleg a malmokkal ékeskedett. De én nagyon szerettem a Soroksári-utat. Mi van vele? Meg vannak még a malmok? A Hungária-malommal mi történt? Ott volt a lakásunk az első emeleten.

Tudod, drága Budapest, miért voltam szerelmes a Soroksári-útba, amit rajtam kívül talán senkise szeretett a világon? Megmondom. Ott futott a Soroksári-út mentén valami »rendező pályaudvar« vagy teherpályá és itt lehetett a legjobb játszani. Csak kevés vonat járt arra akkortájt, hosszú tehervonatok, amelyek liszttel megrakodva jöttek ki a malmokból. Innen vitték az édes magyar lisztet mindenhol a világba. A liszttel nem voltam különös barátságban, de annál inkább az ócskavassal, ami mindig ott feküdt a sinek mentén és amit mi gyerekek fölszedtünk. Az Isten tudja, honnan került mindenféle ócskavas, titokzatos öreg szerszám éppen ide a sinek mellé. Azt hiszem, itt voltak valahol az ócskavaskereskedők lerakatai; azok rakták vagonokba a holmit a beolvastott gyárak számára és ezekből esett le mindig valami a sinek mellé. A furcsa az volt, hogy egy darabig eljátszottunk ezekkel az ócskavasakkal, aztán eladtuk őket ócskavaskereskedőknek és kaptunk egy-egy krajcárt értük. Ne tekints anyagias természetűnek, édes

Budapest, amiért ezért külön szeretem a Soroksári-úti teherpályaudvart, ha megvan még, kérlek add át szívélyes üdvözlétemet és hálás köszönetemet a sok mulatságért és a krajcárokért.

Na, és aztán itt van szerelmem, a Boráros-tér. Nem tudom, most mi a neve, de tudod, ott van a Soroksári-út elején, a Ferenc-körút abba tor-

kollott bele. Itt lakott egy iskolatársam, valami Mészáros, az apja »királyi ügyész« volt. Minden rendőr ismerte a kis Mészárost — remélem nem lett nyilas belőle — és apjának kijárt illendőségből mindig szalutáltak neki. Vele jártam gyakran, nekem is kijárt a szalutálás. Ezért voltam szerelmes a Boráros-térbe. Ez volt az egyetlen hely, ahol nekem rendőr valaha szalutált.

Tudod, édes Budapest, hol van a Hársfa-utca? Nekem az volt a legközelebbi szerelmem. Oda költöztünk. Hársfa-utca 10. Kérlek, üzend meg, létezik-e még a ház. A földszintes, csúnya kis épületek között meglepetésszerűen egy háromemeletes barokk kis palota volt, nagyon szép zárt balkonnal. Gellértnek hívták a háziurat, vízvezeték-szerelő vállalkozó volt, a házat a maga gyönyörűségére építette, az egész első emeletet ő lakta. Nagyon büszke voltam erre a házra, sokszor megnéztem felnőtt koromban is. Itt jegyezte el magát a nővérem, anyám nagyon boldog volt a házban.

Furcsa, hogy ilyen utcákra és házakra emlékeztem, drága Budapest, amikor neked most ékköveidre van gondod, a Dunapartra, meg a Lánchídra és a Várra. De nekem ilyen szerelmeim vannak, alacsony sorból valók, mint például a Dob-utca 66. számú ház, ugyancsak a Hársfa-utca sarkán, ahová aztán költöztünk. Tudod, az apám beteg lett, elvesztette az állását, egyre jobban elszegényedtünk és egyre kevesebb teltett házbérre. A ház, amiről most beszélek, Rutterschmidt péké volt. Két okból gondolok rá szeretettel: kívánom, hogy e pár sor írásom jó egészségben

találja még a házat. Az első emeleten laktunk, közvetlenül a pékkemence fölött. Ezért volt olyan olcsó a lakás. Nagyon jó meleg volt télen. Nyáron rossz volt, de nyáron ügyis az utcán voltam. Szerettem a meleg szobákat, apámnak is jól esett és nem is került pénzbe a fűtés. Aztán a Rutterschmidt pék fia jó barátom volt, bár hat évvel öregebb, mint én. Ha »blicceltem« az iskolában, a Rutterschmidt fiú hamisította az »igazolások« nekem. Nagyszerűen tudta hamisítani az apám aláírását. Meg van még a Rónay-vendéglő a Dob-utca és Hársfa-utca sarkán? A Rónay fiú velem járt iskolába, nagyon szerettem.

Jaj, most nagyon drukkolok. Mi van a Barcsay-utcai gimnázium vörös épületével? Csak nem történt baja? Mennyi boldog évem volt ott!

Még sok pesti házat és utcát mondhatnék, csupa »szegény-utca«, mint a Wesselényi-utca, ahol a 47. számú házban laktunk, majd a Klauzál-utca, amit nagyon imádtam, mert a 9-es számú ház ott volt a Klauzál-tér sarkán és egész nap ott játszhattam a téren. Ott is voltak fák, meg padok és ott volt a Vásárcsarnok is, ahol sokat csavaroghattam a jóillatú húsok és sajtok között. Ügye nincs baja a Klauzál-térnek sem? És az Almássy-térnek sem, ahol szintén laktunk és ahol, egészen biztosan emlékszem, gesztenyefák voltak és gyönyörű orgonabokrok.

Aztán kérlek, drága Budapestem, nézz körül valahol, ahol nagyon boldogtalan és nagyon boldog voltam. Mert olyan furcsa az emberi lélek, hogy a legnagyobb bánat megfér benne a legnagyobb örömmel. Angyal föld. Akkor »csúnya vidéknek« tartották, de nekem isteni volt, mert egész kertés házat tudtunk bérelni, apám kiűn lehetett mindig a levegőn, mienk volt az egész ház és olyan volt, mintha falun lennénk. A cím: Szent László-utca 57. Csak a Béketérig járt a villamos a Váci-úton, onnan jártam haza, már mint fiatal hírlapíró, este nagyon féltelmes volt a tér, de engem nem bántott soha senki. Óh, bár meg lenne ez a ház! Kis falusi kúria volt, valami vendéglős a lányának építtette nászajándékkul, de a lány meghalt az esküvő előtt és az apa bérbeadta nekünk. Virágos volt a kert, fák voltak benne és orgonabokrok, muskátli minden ablakban.

Ez a ház hosszabbította meg apám életét. Kiűn ült a kertben és tíz éven át mindennap egy órát olvastam fel neki a Bibliából. Aztán itt halt meg szegény. Nagyon imádtam az apámat, ő is pesti

volt, ő is imádtam drága Budapest. Tőle hallottam a hírekről, a Gyapjú-utcai német színház ellen tüntetni járt és híres pesti bolgár, amiken részt vett fiatalkorában, egész fejlődéséről, hogyan lettél kisvárosból szépséges nagyváros.

Már nem merek kérdezni. Nem is illik, hiszen neked teszek szerelmi vallomást és úgy illenék, ne is emlegessek egyetlen helyet se, csak mondjam, hogy imádlak mindenütt és mindenkép, édes Budapest. De halkan megkérlek, nézz utána, megvan-e a Nagymező-utca 58. számú ház, ahol a fiam született és a Királyi Pál-utca 11. számú ház, ahol a fiamat először vittem iskolába.

Nem kérdezek semmit az Aradi-utca 8-ról, a Globus-nyomda házáról, ahol a legtöbb szerkesztőség volt, oda jártam évekig. Tudom, összedől, nincs többé. Még lenne pár hely és ház, amiről vallanék neked, de tudom, most annyi gondod-bajod van.

Édes szerelmem, Budapest, látod, mennyi helyről tudok beszélni, amit imádom benned, ami után vágyódom, soha el nem múló szerelemmel. Itt vagyok Californiában, örök nyár van itt, az utcában egész évben zöldelnek a fák, kis kertemben mindig nyílnak a virágok, különös illatok terjengenek, különös este, amikor az »éjjeli jázmin« nyílik, csönd van, békesség. Azt mondják »paradicsomi világ«. Nem akarom megsérteni ezt a paradicsomi világot,

Isten áldja meg, olyan jó hozzám, nem is szóltam neki és csak most, mielőtt talán késő lesz, öreg fejjel, hadd súgjam meg neked édes Budapest, hogy mindig csak téged szerettelek, szívbem soha hűtlen hozzád nem voltam és az »éjjeli jázmin« bódító illata sohase fog annyira elbódítani, boldoggá tenni, mint egyetlen szívpantás az orgonabokrok illatából valahol ott a Szent László-utcában, a »csúnya« Angyal földön, vagy akárhol a tavaszi pesti utcán.

MAJOR OTTÓ

CÉHEK

Először jött a golyáember,
tollas kalpag volt üstökén;
horpadt rézkiürtje szólt rekedten,
nyál csorgott csorbult szögletén.
Aztán sorjában, kék-fehéren,
tejeskocsiknak száza jött,
bakján ragyogva, hófehéren,
vidám kocsisuk tündökölt.
Kavargó tengerén az útnak
úszott egy flaskó kéknyelű,
cvikker mögül egy úr bámulta:
egy modióánó védjegyű.

Köténye zöldjét villantgatta
flanellingén a varganép,
nyomában harsány csinnadrutta,
végetnemérő tarka kép.
Most jönnek majd a pesti ácsok
— így szólt egy férfi s fölkapott.
A vállán ültem. Magyarázott.
Néném közben belékarolt.

Kék volt — baljóslatú — az ég,
az aszfalt lomhán hallgatott.
Nénémnek égszin' blúza és
szűk, szürke szoknyaalja volt.